

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til Dansk C, hf- enkeltfag

August 2023

Vejledning til Dansk C, hf-enkeltfag
August 2023

2023

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	5
1 Identitet og formål	6
1.1 Identitet.....	6
1.2 Formål.....	6
2 Faglige mål og fagligt indhold	8
2.1 Faglige mål	8
2.2 Kernestof	10
2.2.1 Værklæsning.....	10
2.2.2 Sproglige perspektiver	11
2.2.3 Kursisternes udtryksfærdigheder.....	12
2.2.4 Forløb med fokus på udtryksfærdigheder	13
2.2.5 Multimodalitet.....	14
2.2.6 Medieproduktion	15
2.3 Supplerende stof.....	16
2.4 Omfang	16
3 Tilrettelæggelse	17
3.1 Didaktiske principper.....	17
3.1.1 Tekstanalyse.....	17
3.1.2 Kursisternes udtryksfærdigheder.....	18
3.1.3 Traditioner for erkendelse og viden	18
3.2 Arbejdsformer	18
3.2.1 Kursisternes udtryksfærdigheder.....	19
3.2.2 Undervisningsportfolio	19
3.2.3 Prøveportfolio	19
3.3 It.....	20
3.4 Samspil med andre fag.....	20
4 Evaluering.....	21
4.1 Løbende evaluering	21

4.1.1	Mundtlige udtryksfærdigheder	21
4.1.2	Skriftlige udtryksfærdigheder	21
4.1.3	Elektronisk portfolio	21
4.2	Prøveform	22
4.2.1	Den mundtlige prøve	22
4.2.2	Opgavedel.....	22
4.3	Bedømmelseskriterier.....	23
4.3.1	Opgavedel.....	23
4.3.2	Portfoliodel.....	23
4.3.3	Oversigt over karakterskalaen	24
4.3.4	Vejledende karakterbeskrivelser ved den mundtlige prøve.....	24

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i citationstegn.

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

“Fagets kerne er dansk sprog og litteratur. Danskfaget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af dansksprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, er fokus på at forbinde sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation i en konkret virkelighed. Gennem tekstlæsningen bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles kursistens udtryksfærdighed og formidlingsbevidsthed og arbejdet med tekstproduktion forbindes med undersøgelsen af tekster. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.”

Danskfagets identitet er undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb. Fagets kerne er sprog og litteratur, som dog konsekvent gøres til genstand for kursisters nysgerrige og kritiske undersøgelse af tekster i udvidet forstand. Centralt i faget står den intensive tekstlæsning, som gennem undersøgelsesorienterede strategier som oplevelse, opdagelse, afprøvning, analyse og fortolkning etablerer et møde med kultur- og bevidsthedsformer i Danmark, Europa og den øvrige verden fra oldtiden til i dag.

Det udvidede tekstbegreb

Det udvidede tekstbegreb omfatter alle typer af (menneskelig) kommunikation. Tekstbegrebet dækker derfor såvel de klassiske teksttyper (novelle, digt, roman, reportage, essay, manuskript o.l.) som film, lydclip, hjemmesider, sms'er, kommentartråde, billeder, multimodale udtryksformer etc.

Faget har både en receptiv og produktiv dimension, som indgår i et tæt samspil i undervisningen, og som gennem undersøgelsen af tekster kombinerer tekstlæsningens sproglige, historiske og æstetiske synsvinkler med et fokus på at udvikle kursisternes udtryksfærdighed og formidlingsbevidsthed. Tidligere har den produktive dimension været identificeret stærkt med verbalskriftlig produktion. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der med begrebet udtryksfærdighed nu principielt åbnes for, at produktion skal forstås multimodalt som andet og mere end at udtrykke sig med ord.

Metodisk og teoretisk er danskfaget funderet i videnskabsfag, som de udvikler sig dynamisk i forskning og undervisning, særligt i danskuddannelsen på universitetsniveau. Det betyder i praksis, at danskfaget anvender metoder fra litterære, sproglige, mediemæssige og andre vidensområder i undervisningen. Det udvidede tekstbegreb betyder, at faget har fokus på tekster i alle medier i såvel den receptive som den produktive dimension af faget.

1.2 Formål

“Danskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i forskellige medier, ud-

vikles kursisternes evne til at anvende tekster i forskellige sammenhænge, deres kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og dem selv. Danskfaget bidrager til at udvide kursisternes dannelsehorisont, udvikle deres kreative og innovative evner til at undersøge virkelighedsnære problemstillinger og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. I arbejdet med kursisternes udtryksfærdighed i praksisnære sammenhænge udvikler kursisterne et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer kursistens muligheder for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund."

Det produktive og receptive arbejde med tekster i de tre perspektiver gør det muligt at udvide kursisternes dannelsehorisont og dermed deres perspektiv på verden og sig selv. De vil gennem undersøgelsen af tekster se eksempler på, at mennesker i andre tider og andre dele af verden har samme eller (helt) andre problemer, idéer og oplevelser end dem selv. Kursisternes identitetsdannelse står således centralt i faget, og fagets undersøgelser gør dem i stand til *"at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret dansk samfund."*

Faget forbereder kursisterne til videre studier særligt ved at styrke deres kritisk-analytiske sans og udtryksfærdigheder. Arbejdet med tekster i de tre perspektiver styrker kursisternes analytiske evne til at forholde sig kritisk til information og viden i alle medier og er afgørende for kursisternes videre uddannelsesforløb. Samtidig styrker faget kursisternes udtryksfærdigheder, mundtligt, skriftligt såvel som multimodalt, og øger således deres kompetencer i faglig formidling.

Udviklingen af kursisternes kreative og innovative evner giver dem et godt udgangspunkt for at kunne få øje på problemstillinger i deres egen hverdag, som metoder fra faget, også i kombination med andre fag, kan give kvalificerede løsninger på. Samtidig styrker faget deres glæde ved at arbejde kreativt med tekster i både litterære, sproglige og mediemæssige perspektiver, mens det kreative og innovative arbejde med fx tekster, problemstillinger eller cases øger bevidstheden om overførselsværdien fra metode og fag til profession.

2 Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen i faget har udgangspunkt i fagets faglige mål, således at der indtænkes progression og løbende evaluering af målene såvel i de enkelte forløb som i det samlede undervisningsforløb. Arbejdet med de tre perspektiver på teksterne fra kernestoffet opfylder forskellige faglige mål i undervisningen, ligesom det receptive og produktive arbejde opfylder flere faglige mål i kombination. Derfor står de faglige mål i læreplanen ikke i kronologisk rækkefølge. Da arbejdet med de faglige mål knytter sig tæt til de didaktiske principper, vil de faglige mål blive uddybet yderligere under dette afsnit.

En række af de faglige mål omhandler kursisters mundtlige udtryksfærdigheder:

- *”kommunikere reflekteret og nuanceret i almene og professionsrettede situationer med brug af relevante tale-, lytte- og samtalestrategier i forhold til formål og situation*
- *”diskutere, argumentere og kommunikere hensigtsmæssigt i samarbejde og samvær med andre og reflektere over samspillet mellem formål og forskellige former for kommunikation”*

Når der står, at kursisterne skal kunne kommunikere reflekteret og nuanceret betyder det, at de i konkrete sammenhænge kan anvende relevante strategier i forhold til formål og situation. Det er derfor hensigtsmæssigt, at undervisningen planlægges, så der gives plads til, at kursisterne kan afprøve forskellige tale-, lytte- og samtalestrategier. Det kan være mindre øvelser i timen, hvor kursisterne gennem fx rollespil afprøver forskellige samtalsituationer. Eller det kan være øvelser, der sigter på at bevidstgøre kursisterne, om hvad der er hensigtsmæssige lyttestrategier i forskellige sammenhænge.

Dette faglige mål kan sagtens kombineres med det næste faglige mål, hvor kursisterne skal kunne diskutere, argumentere og kommunikere hensigtsmæssigt i samarbejde og samvær med andre, da de kan afprøve de førnævnte strategier i konkrete sammenhænge. Med hensigtsmæssighed peges på, at kommunikation altid har et formål, selvom det kan være mere eller mindre skjult. Derfor er det vigtigt, at kursisterne vænner sig til løbende at skulle reflektere over hensigtsmæssighed i kommunikationen, og altid i sammenhæng med form og formål. Det kan være øvelser, hvor kursisterne skal formidle det samme budskab i to forskellige former fx som læserbrev og poetryslam. Eller det kan omvendt være i samme form at skulle formidle to forskellige budskaber. Det er vigtigt, at det professionsrettede spiller en rolle i denne sammenhæng, således at kursisterne får en helt klar oplevelse af, at kommunikation har mange former og kan foregå i mange forskellige sammenhænge.

- *”forklare og reflektere over sproglige normer i diverse kontekster indenfor samfund, professioner og uddannelse”*

Kursisterne skal kunne forklare og reflektere over sproglige normer i forskellige sammenhænge. Det betyder, at de kan gøre sig overvejelser om, hvorfor det er hensigtsmæssigt eller normen at tale eller skrive på bestemte måder i bestemte kontekster. Det betyder også, at de skal kunne gøre sig grundlæggende refleksioner over, hvad der er med til at skabe sproglige normer i samfundet, i forskellige professioner og i uddannelsessystemet. Det kan være helt konkrete overvejelser, som går på hvorfor stavfejl tillægges stor vægt i nogle sammenhænge fx i skolen og mindre vægt i andre fx private sms'er. Men også mere grundlæggende refleksioner over, hvordan det er hensigtsmæssigt at tale til hinanden i forskellige sammenhænge. Der kan derfor sagtens være tale om et normativt sigte.

- *“læse, forstå og diskutere teksters betydning i almene og faglige sammenhænge og anvende relevante læsestrategier i forhold til læseformål, teksttype og kontekst*
- *ud fra læseformål, kontekst og kendskab til teksttyper forberede og gennemføre læsning af relevans for uddannelse, profession og samfund og efterfølgende indgå i kritisk dialog om denne læsning”*

Kursisterne skal i arbejdet med tekster, i bred forstand, kunne læse, forstå og diskutere deres betydning. Som en del af arbejdet med tekster indgår også arbejdet med grundlæggende læsestrategier, som skal understøtte kursisters arbejde med teksterne. Det er vigtigt, at arbejdet med læsestrategier kobles tæt til tekstlæsningens formål. Det betyder, at hvis kursisterne skal diskutere en tekst, så er det oplagt at anvende en nærlæsningsstrategi for at finde argumenterne i teksten. Samtidig kan skimming anvendes som læsestrategi i sammenhænge, hvor kursisterne skal finde bestemte begreber fx for at kunne finde viden om et bestemt emne.

- *“vælge og anvende it og multimodale medier hensigtsmæssigt, reflekteret og kritisk til kommunikation, informationssøgning og formidling*
- *gennemføre målrettet og kritisk informationssøgning med relevans for uddannelse og samfund”*

Kursisterne skal i undervisningen lære at reflektere og forholde sig kritisk og hensigtsmæssigt til den digitale virkelighed, som de selv er en del af. Det gælder både deres egen anvendelse af de digitale medier fx kan de i forbindelse med et forløb om nyheder selv reflektere over, hvor de får deres nyheder fra. Eller i forbindelse med et forløb om kommunikation eller samtale komme ind på, hvordan de selv skriver på de digitale medier. En del af undervisningen fokuserer målrettet og kritisk informationssøgning. Det kan både være i forbindelse med en opgave, de bliver stillet, hvor kursisterne selv skal finde en tekst at debattere, som de selv finder på nettet. Eller det kan være læreren som udarbejder et mindre ressourcerum, som kursisten skal orientere sig i og inddrage i en opgave.

- *“analysere, fortolke, vurdere og perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster, relateret til uddannelse, profession, historie og samfund”*

Kursisterne skal med blik for den enkelte teksts særlige træk kunne analysere, fortolke, vurdere og perspektivere tekster og indgå i dialog herom. Det er vigtigt, at kursisterne arbejder med tekster fra forskellige medier og med forskellige genrer, således at de opnår en forståelse for, at der er sammenhæng mellem indhold, form og funktion.

En række af de faglige mål omhandler kursisters udtryksfærdigheder:

- *“anvende relevante skrivestrategier og udtrykke sig forståeligt, varieret og nuanceret skriftligt, mundtligt og multimodalt i en form, der passer til genre og situation*
- *planlægge, forberede og fremstille formelt korrekte, varierede og nuancerede skriftlige, mundtlige og multimodale tekster ved brug af teksttyper, der er relevante i forhold til emner og kontekster inden for profession, uddannelse og samfund*
- *sammenligne og gå i kritisk dialog om egne og andres skriftlige, mundtlige og multimodale produkter, herunder om formål, målgruppe, genre og sproglig stil og grammatisk forståelse”*

Kursisterne skal i arbejdet med skriftlighed kunne anvende forskellige skrivestrategier, således at de har en klar idé om, hvordan de kommer i gang med et skriftligt produkt. Samtidig skal de kunne udtrykke sig forståeligt, varieret og nuanceret i en række udtryksformer. Kursisterne kan fx skrive et blogindlæg, hvor de kan arbejde med sammenhængen mellem tekst og billede evt. suppleret med video. Fokus i arbejdet med kursisters udtryksfærdighed er inden for de tre områder: profession, uddannelse og samfund. Profession skal forstås bredt, og kan fx være en vejledning til et produkt eller en præsentation af et professions specifikt emne. I arbejdet med uddannelse kan der fx arbejdes med analyse og fortolkning af skønlitterære tekster eller faglige oplæg på holdet. I arbejdet med samfund kan kursisterne fx deltage i en onlinedebat på de sociale medier.

- *“vælge, anvende og begrunde hensigtsmæssige repræsentationsformer med relevans for profession, uddannelse og samfund”*

Som en del af arbejdet med kursisternes udtryksfærdigheder indgår overvejelser om valg af repræsentationsformer. Det betyder, at kursisterne skal kunne vælge, anvende og begrunde hvorfor de vælger fx et debatindlæg i Politiken frem for en statusopdatering på facebook som et forsøg på at overbevise politikerne om en sag. Eller et mundtligt oplæg frem for en podcast til at formidle et fagligt stof for medkursisterne på holdet.

2.2 Kerne stof

“Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet består af primært dansksprogede tekster, herunder fremstillingsstof. Kernestoffet behandles i et sprogligt, litterært og mediemæssigt perspektiv, som skønsmæssigt vægtes ligeligt. De tre perspektiver indgår i et tæt samspil i undervisningen, herunder i de enkelte forløb.

Inden for de tre perspektiver arbejdes der med mindst to værker. Værklæsningen giver mulighed for fordybelse i en afgrænset tekst.”

Fagets kerne stof er tæt forbundet med de faglige mål. I arbejdet med kernestoffet er der fokus på, at kursisterne opnår faglig fordybelse, viden og kundskaber. Omdrejningspunktet i kernestoffet er teksten og de tre perspektiver, som kan lægges på teksterne. Ved i undervisningen at arbejde med forskellige perspektiver på teksterne oplever kursisterne, at der er sammenhæng mellem det, man ønsker at undersøge, det teksten kan sige og det perspektiv, man vælger at anlægge på teksten. Der er således tale om et metodisk blik på teksterne, der altid tager hensyn til den konkrete tekst og den sammenhæng, teksten indgår i som en del af undervisningen.

De tre perspektiver, det litterære, det sproglige og det mediemæssige, vægtes skønsmæssigt ligeligt i undervisningen. I de fleste forløb vil der indgå mere end ét perspektiv. Når der arbejdes med litterære tekster, arbejdes der ofte også med et sprogligt fokus, mens der i arbejdet med argumenterende tekster naturligt vil indgå overvejelser om det medie, som den konkrete tekst er udformet i. De tre perspektiver kan således sjældent tænkes isoleret, men glider ind over hinanden som flere perspektiver på samme tekst.

Inden for de tre perspektiver læses derudover relevant fremstillingsstof. Der kan være tale om litteraturhistoriske fremstillinger eller grundlæggende teoretisk materiale om fx nyhedsformidling, sprogteori el.lign.

Tekster i danskfaget består af dansksprogede tekster. Det betyder, at der som udgangspunkt ikke arbejdes med tekster på fremmedsprog, herunder engelsk, med mindre der er tale om autoriserede oversættelser. Undertekster på film betragtes ikke som oversættelse. En film skal betragtes som alle andre tekster i dansk og analyseres og fortolkes metodisk lige så grundigt og med samme grad af dokumentation.

2.2.1 Værklæsning

Der skal arbejdes med mindst to værker. Formålet med værklæsningen er den faglige fordybelse. I den daglige undervisning præsenteres kursisterne for mange forskellige tekster og af mange forskellige grunde. Det kan være for at forstå et synspunkt på et bestemt emne, eksemplificere et begreb, vise et særligt træk fra en periode eller lignende. I arbejdet med værkerne er det fordybelsen i den enkelte tekst, der er i fokus. Et værk er her defineret som en afgrænset tekst, som inden for et forløbs rammer giver mening som fordybelsesobjekt.

Det betyder, at værker i danskundervisningen altid skal ses i sammenhæng med det forløb, værket er tilknyttet. En traditionel definition af et værk er, at det er en tekst eller tekstsamling udgivet som en afgrænset helhed, men værkkategorien er i sig selv til diskussion i faget, og værker og deres udgivelsessituation er under forandring. Det er ikke læreplanens eller vej-

ledningens hensigt at skabe uhensigtsmæssige afgrænsninger, men at lade kursisterne fordybe sig i læsningen af tekster. Omfang definerer i sig selv ikke et værk. I læreplanen er fokus, som det fremgår ovenfor, lagt på fordybelsen og helheden. Af undervisningsbeskrivelsen skal det fremgå, hvilke tanker læreren har gjort sig om en eventuel afgrænsning af et værk, hvis det ikke er umiddelbart klart ud fra konteksten, og hvis værkbrugen afviger fra normal praksis.

Blandt mange andre mulige kan følgende være værker, selvom de ikke falder inden for den traditionelle værkkategori:

- En lære- eller teoribog
- En tekst udgivet som en afgrænset helhed, fx en novelle i et tidsskrift
- Ét bind af et flerbindsværk
- Et uddrag fra en forfatterblog. Eksempel på forklaring til Undervisningsbeskrivelsen til forløb om Det selvbiografiske i nyere litteratur: "Der er arbejdet med Asta Olivia Nordenhofs blog fra datoerne den 12.5.2014 til 25.3.2015, da hun her beskriver sin case fra psykiatrien."
- En samling eventyr med et særligt tema for øje. Eksempel på forklaring til Undervisningsbeskrivelsen til forløb om Overgange i folkeeventyr: "Der er arbejdet med følgende fem folkeeventyr, der alle har temaet Overgange."
- Et uddrag fra tv-avisen
- Et opført drama
- Et uddrag af en hjemmeside eller netavis.

Der er ikke tilknyttet særlige genrekrav til de to værker, der ifølge læreplanen minimum skal arbejdes med. Der kan således arbejdes med fx film, roman, graphic novel, tv-avisen, en blog m.v.

Ifølge afsnittet om de didaktiske principper 3.1, skal "*Kursisterne inddrages løbende i overvejelser om tilrettelæggelsen af undervisningen, herunder valg af værker.*" Dette kan fx gøres ved, at læreren foreslår to-tre værker, som kursisterne vælger mellem, eller ved at læreren lader kursisterne vælge et eller flere selvvalgte værker evt. gruppevis. Hvis kursisterne vælger et værk selv eller i grupper, skal det fremgå af Undervisningsbeskrivelsen under det konkrete forløb, hvilke værker de enkelte kursister har arbejdet med. Hvis kursisterne har arbejdet individuelt eller i grupper med værker, kan de hverken bruges som kendte eller ukendte tekster til den mundtlige prøve.

2.2.2 Sproglige perspektiver

"Her undersøges med en sproganalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af teksttyper, herunder skønlitterære tekster, diskuterende tekster og professionsspecifikke tekster.

Her arbejdes metodisk med:

- *"grundlæggende sproglig analyse, fortolkning og vurdering*
- *grundlæggende retorisk analyse, herunder analyse af kommunikationssituationen og argumentation*
- *produktivt og reflektivt arbejde med kursisternes udtryksfærdighed, herunder mindst et forløb med særligt fokus på kursisternes udtryksfærdigheder."*

Med det sproglige perspektiv undersøges teksterne metodisk, systematisk og med blik for relevant anvendelse af fagets grundlæggende metoder i forhold til de valgte tekster. En del af det metodiske fokus betyder endvidere, at kursisterne introduceres for relevant fremstillingsstof med udgangspunkt i det sproglige perspektiv, herunder indføringer i grammatiske

spørgsmål og i retorisk analyse inklusiv argumentationsanalyse. Afstemt efter den valgte analysetilgang kan man undersøge teksterne semantisk, diskursivt, samtaleanalytisk, pragmatisk o.l.

Den sproganalytiske tilgang er egnet på alle teksttyper og har fokus på sproglig analyse, fortolkning og vurdering. Sproglig analyse forstås bredt og med mulighed for inddragelse af en variation af sproglige analysetilgange. Fortolkning og vurdering forstås som en sammenfatning af den sproglige analyse med henblik på tekstens samlede udtryk, betydning, hensigtsmæssighed og virkning alt efter analysetilgang.

I det sproglige perspektiv arbejdes med grundlæggende retorisk analyse med fokus på kommunikationssituationen og argumentation. Som eksempel på egnede teksttyper til retorisk analyse kan nævnes taler og argumenterende tekster som reklame- og kampagnemateriale samt debatindlæg i både trykte og digitale medier. Også journalistiske tekster og selvfremsendte tekster fra sociale medier kan analyseres sprogligt, og her vil sammenhængen med medieperspektivet ofte være frugtbar. På samme måde vil en sproglig analyse af litterære tekster kunne knyttes til et litterært perspektiv i en undersøgelse af fx en tematik eller genre.

Læreplanen fremhæver, at der i det sproglige perspektiv skal undersøges professionspecifikke tekster. Det betyder, at materialevalget også skal omfatte tekster, som har tilknytning til den enkelte klasses professionsretning – eller til teksttyper, som bredt set er repræsenteret i professionsfagene. Det kan fx være redegørelser for sagsfremstillinger, rapporter, hjemmesider eller informationsvideoer som analyseres med fokus på indhold, kommunikation og argumentation med særligt fokus på modtagerrettethed. Analysen vinkles, så kursisterne løbende reflekterer over og vurderer ud fra danskfaglig viden, hvordan der opnås vellykket kommunikation.

Kursisterne kan selv producere lignende tekster, der lever op til de krav, de selv gennem analysen af de professionspecifikke tekster nåede frem til, var afgørende for vellykket formidling i den givne kommunikationssituation. Det opfylder samtidig en række faglige mål i læreplanen, herunder kravet om at kursisterne skal kunne "*vælge, anvende og begrunde hensigtsmæssige repræsentationsformer med relevans for profession, uddannelse og samfund.*"

2.2.3 Kursisternes udtryksfærdigheder

I tilknytning til de enkelte forløb arbejdes med kursisternes udtryksfærdighed, og arbejdet med det sproglige perspektiv er knyttet sammen med denne udtryksfærdighed skriftligt, mundtligt og multimodalt.

Kursisterne skal prøve at producere multimodale tekster, hvor tekst og ord kombineres med andre repræsentationsformer fx billede, lyd og bevægelse. Det kan være hensigtsmæssigt at analysere tekster fra forskellige professioner eller andre fag, hvor eksempelvis visuelle udtryksformer – såsom billeder, figurer, grafer mv. – spiller en dominerende rolle. I den forbindelse kan man diskutere, hvad kriterier er for god multimodal kommunikation i de faglige tekstkulturer, som kursisterne møder i skolen, og i tekstkulturer uden for skolen fx på hjemmesider og platforme.

Som en del af arbejdet med kursisternes udtryksfærdigheder skal de sammenligne og gå i kritisk dialog om egne og andres skriftlige, mundtlige og multimodale produkter. Det er vigtigt, at kursisterne allerede tidligt vænnes til at forholde sig kritisk andres produkter, og at andre forholder sig kritisk til deres. Det er vigtigt, at der er tale om et fokus på at understøtte og udvikle det, der fungerer i den enkelte kursists produkt, således at det ikke få den effekt, at kursisterne mister lysten til at dele deres produkter. I begyndelsen er der således tale om en meget lærerunderstøttet feedback fx med en meget klar feedbackguide, som kursisterne skal anvende. Senere i forløbet kan kursisterne i højere grad selv give og modtage feedback, men altid på baggrund af meget klare kriterier. Kursisterne skal opnå en klar oplevelse af, at der er forskel på faglig og personlig kritik.

2.2.4 Forløb med fokus på udtryksfærdigheder

Under det sproglige perspektiv er et krav om et forløb med særligt fokus på kursisternes udtryksfærdigheder. Forløbet skal understøtte kursisternes udvikling af deres udtryksfærdigheder. Forløbene kobles med læsning og analyse af tekster, således at arbejdet med kursisternes udtryksfærdighederne indgår som en integreret del. Det kan fx være et forløb om journalistik, hvor kursisterne som en del af forløbet selv skriver journalistisk. Eller et forløb om kampagner, hvor kursisterne selv producerer en kampagne. Produkterne, som produceres undervejs i forløbet, indgår i kursistens portfolio.

"Litterære perspektiver

Her undersøges med en litteraturanalytisk tilgang et udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af dansksprogede tekster eventuelt suppleret med verdenslitteratur i oversættelse. Fokus er på historisk, æstetisk og tematisk læsning, herunder med vægt på teksternes betydning og funktion i samtiden og i eftertiden."

"Her indgår:

- *et genremæssigt varieret udvalg af tekster fra nyeste tid, herunder fra de seneste fem år*
- *ældre tekster, der kan bidrage til at belyse kulturelle forskelle i forhold til nutidens tænkning."*

"Her arbejdes metodisk med:

- *litteraturanalyse, -fortolkning og perspektivering*
- *tekster gennem kreative arbejdsprocesser."*

Når der arbejdes i et litterært perspektiv betyder det, at teksterne i undervisningsforløbet først og fremmest undersøges litteraturanalytisk og fortolkningsorienteret. Vejene kan være mange, og man kan i tekstvalg og læsestrategi lægge fokus fx på at skabe læseoplevelser, på teksters potentiale til at åbne for nye livshorisonter og på at afprøve forskellige fortolkningshypoteser og kreative tilgange, der kan øge kursisternes udbytte af teksten. I tilknytning til analysen og fortolkningen afprøves tillige perspektivering og kontekstualisering med inddragelse af litteratur-, kultur- og/eller bevidsthedshistorie, fx gennem kontekstualisering til et tema, en periode eller et litterært emne. Selvom der primært er tale om skønlitterære tekster, herunder eventuelt verdenslitteratur i en autoriseret oversættelse, kan der også læses andre typer af tekster.

I arbejdet med ældre tekster er fokus på, hvordan de kan belyse kulturelle forskelle i forhold til nutidens tænkning. Kursisterne skal kunne anvende deres viden om litteratur-, kultur- og bevidsthedshistorie til at foretage konkrete perspektiveringer af teksterne i et litterært perspektiv. Det betyder, at de kan sætte teksterne ind i en konkret kontekst, således at det tilføjer teksten en dybere mening eller ekstra dimension og giver dem indblik i teksters forbindelse til deres samtid, til deres funktion og reception. Det kan fx være at se på opfattelsen af storby, slægt eller familie i forskellige perioder.

I arbejdet med tekster fra de seneste fem år er det oplagt at undersøge, hvordan kursisterne ser deres egen tid og omverden repræsenteret. Det er oplagt i den forbindelse at inddrage de mange nye digitale tekster, som udforsker dette felt.

I de litterære perspektiver arbejdes der metodisk med:

- litteraturanalyse, -fortolkning og perspektivering
- tekster gennem kreative arbejdsprocesser.

At arbejde metodisk betyder, at teksterne undersøges systematisk og med blik for relevant anvendelse af fagets grundlæggende metoder i forhold til de valgte tekster. En del af det metodiske fokus betyder endvidere, at kursisterne introduceres for relevant fremstillingsstof med udgangspunkt i det litterære perspektiv, herunder litteraturhistorie og litteraturteori- og metode.

I det litterære perspektiv skal kursisterne arbejde metodisk med tekster gennem kreative arbejdsprocesser. Det betyder, at de skal præsenteres for forskellige kreative måder at arbejde med tekster på. Formålet er dels at udvikle kursisters læselyst og interesse for de skønlitterære tekster, dels at det kreative arbejde med teksterne kan understøtte det analytiske arbejde ved at give dem nye vinkler på teksterne. Det kan fx være at skrive en ny afslutning til en novelle, at skrive et digt med udgangspunkt i en periodes genretræk eller at omskrive en folkevise til et drama.

“Mediemæssige perspektiver

Her undersøges med en medieanalytisk tilgang et genre-mæssigt varieret udvalg af tekster, herunder nyhedsformidling, dokumentartekster, visuelle udtryksformer og tekster fra sociale medier.”

“Her arbejdes metodisk med:

- *kommunikationsanalyse*
- *medieanalyse og -fortolkning, herunder basale filmiske virkemidler*
- *analyse og vurdering af mediers brug i sociale og kulturelle sammenhænge*
- *produktivt arbejde med medieudtryk i sociale sammenhænge.”*

Når der i læreplanen står, at der skal arbejdes metodisk, betyder det, at teksterne undersøges systematisk og med blik for relevant anvendelse af fagets grundlæggende metoder i forhold til de valgte tekster. En del af det metodiske fokus betyder endvidere, at kursisterne introduceres for relevant fremstillingsstof med udgangspunkt i det mediemæssige perspektiv, herunder artikler eller grundbogsstof om det aktuelle mediebillede og om nyheder og dokumentaren som genre.

Med det mediemæssige perspektiv undersøger man tekster med opmærksomhed på, hvilken betydning mediet har for kommunikationen. Man undersøger fx hvilken funktion nettet har for nyheden, det sociale medie for debatten, bloggen for digtet og billedmediet for dokumentarfilmen. Det mediemæssige perspektiv har øje for multimodale virkemidler i stadig forandring, og for at det moderne mediebillede udvikles med stor hast. Når der ikke her som i tidligere vejledninger opereres med begrebet “medietekster” som en teksttype for sig, er det på baggrund af forandringerne i mediebegrebet. Tekster i en web 2.0 virkelighed er stadigt sværere at afgrænse som medietekster.

Medieperspektivet vil kunne bruges i forløb med historiske tekster såvel som i sammenhæng med nyere tekster og problemstillinger. Der vil i de enkelte forløb, hvor tekster sammenlignes og undersøges med fagets tre perspektiver, kunne indgå en analyse, fortolkning og vurdering af mediers funktion i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge. Nyhedsgenrens udvikling samtidig med realismens fremkomst i 1800-tallet, papiravisens og massemediernes rolle i det 19. århundredes kunst og kultur og de sociale mediers betydning for nutidens samtale, for de kunstneriske udtryk og for den demokratiske debat kan være relevante undersøgelser med et mediemæssigt perspektiv.

2.2.5 Multimodalitet

Mange kursister har et stort kendskab til multimodale tekster. Med det mediemæssige perspektiv på tekster kan kursisterne bringe denne erfaringshorisont i anvendelse og få metoder til kritisk analyse, fortolkning, vurdering og perspektivering. Man kan sammen med kursisterne gå på opdagelse i teksttyper og igangsætte overvejelser over måder at læse og bruge tekster. Oplevelser gennem læsning af tekster, deling af tekster og egen og fælles tekstproduktion kan igangsætte det analytiske arbejde.

Multimodalitet

Multimodalitet er kort sagt et udtryk for det forhold, at man anskuer tekster som konstellationer af repræsentations og kommunikationsformer (kaldet modaliteter) såsom groft sagt ord, billeder og lyd, der i samspil med hinanden skaber betydning i diverse kontekster.

Til det danskfaglige medieperspektiv har faget i kraft af sin sproglige og litterære analyse allerede en terminologi og en række metoder til afdækningen af multimodale tekster og deres betydning. En stor del af terminologien fra den sproglige analyse kan anvendes også i arbejdet med fx tekster fra sociale medier og fx kampagner eller hjemmesider. Tekster fra sociale medier kan være både fiktive og ikke-fiktive tekster eller genrer der kombinerer som fx en forfatterblog. En stor del af terminologien fra den litterære analyse, f.eks. vedrørende komposition, miljø- og personkarakteristik og fortælleforhold, kan med fordel anvendes også i arbejdet med tekster som f.eks. dokumentar og tv-serier.

Analyse af visuelle virkemidler i danskfaget kan rumme basal billedæstetisk terminologi om fx kommunikationsforhold, motiver, udsnit, perspektiv, farver og linjeføring. I arbejdet med analyse og fortolkning af levende billeder skal kursisterne introduceres for basale filmiske virkemidler, herunder bevægelse, billedbeskæring, klipning, lyd, lys og forløbsstruktur.

Multimodalt betones samspillet mellem ord og fx billede, lyd og bevægelse, og samtidig i sammenhæng hermed vil den kommunikative brug af det konkrete multimodale udtryk i en konkret kontekst være vigtig at analysere. Analysen af virkemidlerne og samspillet mellem dem har den samlede fortolkning af tekstens betydning og brug i en kommunikativ sammenhæng for øje.

Kursisterne skal lære at dokumentere hensigtsmæssigt fra levende billeder ved at anvende skærmbilleder og -klip, som de selv laver.

2.2.6 Medieproduktion

Det mediemæssige perspektiv rummer som det litterære og det sproglige perspektiv en produktiv del, idet kursisterne skal arbejde med medieudtryk i sociale sammenhænge. Kursisterne skal afprøve produktion og formidling af en multimodal tekst, og heri indgår overvejelser om publicering, kommunikationen, tekstens intenderede og realiserede modtager og hensigtsmæssigheden i valg af virkemidler. I den multimodale tekst kobles tekst og ord med fx billede og lyd, og mediet, man kommunikerer i, kan være såvel analogt som digitalt og med brug af både trykte og levende billeder. I produktionen af tekster i en mediesammenhæng kan det være oplagt at knytte an til fx kursisters kreative skriveøvelser og sproglige formidlingsopgaver og udarbejde tekster, der kommunikerer til en modtager i et valgt medie. Man kan her arbejde med fx at skabe oplevelser for en modtager gennem oplæsninger og visualiseringer af litteratur, man kan arbejde med fortællinger og fx lade dem indgå i samspil med billeder som i en grafisk roman, man kan skrive informerende formidlingstekster, tekster til hjemmesider, podcasts og lignende. Det vil også være oplagt at knytte produktionen af et medieudtryk sammen med analysen af fx en hjemmeside eller en dokumentar. Man kan fx lade klassens kursister skrive holdningsblogs om en dokumentar, man har arbejdet med som værk. Med blogformen eller lignende kan kursisterne fx arbejde med formidlingen af dokumentarens væsentligste pointer og af analytiske eksempler på de centrale virkemidler og kombinere dette med en diskussion af filmen og dens synspunkter. Det er oplagt at inddrage kursisters erfaringer fra grundskolen i udarbejdelsen af multimodale tekster.

2.3 Supplerende stof

”Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet.”

2.4 Omfang

”Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 200-300 sider.”

Det forventede omfang af fagligt stof er ikke opgivet i normalsider. Det betegner omfanget af det faglige stof under hensyntagen til, hvordan der er arbejdet med stoffet. Således kan der arbejdes lige grundigt med en digtsamling som med en roman, og derfor kan de to værker, trods forskel i længde, i omfang fylde det samme. Samme hensyn skal tages til film, digitale medier m.v.

Omfanget af fagligt stof anføres i beskrivelsen af den gennemførte undervisning (undervisningsbeskrivelsen), der færdigredigeres ved afslutningen af undervisningen i det enkelte fag. Omfanget angives normalt med en sådan detaljeringsgrad, så det af undervisningsbeskrivelsen fremgår, hvorledes det faglige stof har været vægtet i undervisningsforløbet.

Dette kan fx ske ved at angive et skønsmæssigt sidetal eller en procentvis fordeling af stoffet.

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

“Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til kursisternes niveau fra grundskolen. Arbejdet med tekstanalyse er centralt og tilrettelægges, så det understøtter kursisternes livsverden og åbner for fordybelses- og perspektiveringsmuligheder. Der arbejdes både i dybden og på tværs af det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv.”

“Arbejdet med kursisternes mundtlige, skriftlige og multimodale udtryksfærdighed integreres i undervisningsforløbene sådan at kursisterne oplever både fordybelse i faglige problemstillinger og øvelse i formidling gennem produktion af tekster. Danskundervisningen tilrettelægges desuden med blik for, at kursisterne lærer at anvende deres danskfaglige viden i en konkret virkelighed. Derved understøttes kursisternes faglige og dannelsesmæssige udvikling. Kursisterne inddrages løbende i overvejelser om tilrettelæggelsen af undervisningen, herunder valg af værker.”

“I arbejdet med kursisternes udtryksfærdigheder lægges der vægt på, dels at udvikle kursisternes personlige stemme gennem kreative skriveøvelser, dels på kursisternes studieforberedende kompetencer med fokus på faglig formidling mundtligt, skriftligt og i andre former. En del af undervisningen skal give kursisterne bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.”

Det er vigtigt, at danskfaget tager udgangspunkt i kursisternes niveau fra grundskolen. Det betyder, at både den receptive og produktive dimension af faget bygger videre på den viden og de kompetencer, som kursisterne kommer med. Forskning tyder på, at den kan være meget forskellig fra kursist til kursist, bl.a. fordi der i danskundervisningen i grundskolen kan være lagt vægt på forskellige ting. En første opgave kan derfor være at sondere og kortlægge kursisters styrker og svagheder inden for forskellige dele af faget.

I den produktive dimension betyder det, at der kan tages udgangspunkt i fx genreskrivning og kreativt arbejde med tekster bl.a. gennem remediering, som kursisterne har arbejdet med i grundskolen. I den receptive dimension betyder det, at undervisningen kan tage udgangspunkt i den receptionsæstetiske læsning (læserorienteret metode), som de fleste kursister ligeledes kender fra grundskolen.

3.1.1 Tekstanalyse

Tekstanalysen står centralt i danskfaget og tilrettelægges, så det understøtter kursisternes livsverden. Det betyder, at undervisningen både understøtter og udfordrer kursisternes forståelse og opfattelse af deres omverden. Danskfagets dannelsepotentiale ligger blandt andet her, idet faget understøtter kursisternes fortsatte identitetsdannelse og deres evne til at forstå sig selv og andre. Dette sker både i fordybelsen i det tekstanalytiske arbejde, inden for det enkelte perspektiv og på tværs, og i de perspektiveringsmuligheder, der ligger i arbejdet med teksten. Det er oplagt, at perspektiveringsmulighederne vil udvikle sig gennem uddannelsesforløbet, således at kursisterne i slutningen af skoleforløbet vil have bedre muligheder for at kunne perspektivere til litteratur- og kulturhistorie end i begyndelsen af forløbet.

3.1.2 Kursisternes udtryksfærdigheder

Det er vigtigt, at arbejdet med kursisternes mundtlige og skriftlige udtryksfærdigheder integreres i de enkelte undervisningsforløb og løbende stilladseres. På den måde sikres det, at kursisterne ikke oplever arbejdet med deres udtryksfærdigheder som løsrevet fra det tekst-analytiske arbejde, men derimod som en integreret del af undervisningen. Skriftlige og mundtlige øvelser kan åbne for nye vinkler på tekster gennem fx tænkeskrivning, omskrivning, videredigtning, remediering, dramatisering eller oplæsning. Ligeledes kan arbejdet med udformning af større genrer, fx faglige artikler eller mundtlige oplæg, understøtte kursisternes fordybelse og deres evne til faglig formidling. Der arbejdes med stillasering som et gennemgående princip i arbejdet med kursisternes udtryksfærdigheder. Det betyder, at der gives løbende tilbagemeldinger på områder, hvor kursisterne kan forbedre sig, og de enkelte opgaver tænkes i sammenhæng med kursistens faglige niveau. Det er en vigtig pointe, at kursisterne i arbejdet med deres udtryksfærdigheder får mulighed for at udvikle deres personlige og faglige stemme, så det er tydeligt, hvem der er udsigeren, men samtidig forstår vigtigheden af at kunne formidle faglige pointer i et sagligt sprog.

3.1.3 Traditioner for erkendelse og viden

Når undervisningen skal give kursisterne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden, betyder det, at kursisterne skal have en forståelse for, at danskfaget arbejder med analyse, fortolkning og perspektivering af tekster med det formål at udvikle et perspektiv på verden og på sig selv. Faget er et humanistisk fag, der arbejder med erkendelse gennem reception og produktion af tekster med forskellige perspektiver og forskellige formål. Når ovenstående står centralt i danskfaget, betyder det samtidig, at faget på mange måder understøtter kursisternes muligheder for at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg. Det gælder dels et dannelsesperspektiv med fokus på det personlige valg og dets betydning for det videre liv, dels det konkrete valg af uddannelse. Med til uddannelsesvalget hører en bevidsthed om, hvilke kompetencer denne uddannelse kræver, fx formidlingskompetencer eller tekstanalytiske kompetencer. Interesse og motivation er ikke de eneste fokuspunkter her, men de kan være vigtige rammer for overvejelser om uddannelses- og karrierevalg. Som en del af arbejdet med ovenstående kan fx indgå besøg af relevante fagpersoner, besøg på institutioner eller arbejdspladser samt fællestimer.

3.2 Arbejdsformer

”Arbejdet med den undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse står centralt i faget og skal give mulighed for både den enkelte kursists egne fortolkningsperspektiver og klassesamtalen som rum for dialog og diskussion.”

”Arbejdet med kursisternes udtryksfærdighed kan være mindre tekstproduktioner i timerne i forlængelse af det analytiske arbejde, fælles formidlingstekster, mindre øvelser, som træner delkompetencer og større genredefinerede opgaver, hvor kursisterne i en sammenhængende og formidlingsbevidst fremstilling forholder sig undersøgende til en tekst eller et emne gennem genrerrelevante fremstillingsformer. Der lægges vægt på faglig vejledning i arbejdsfasen.”

”I tilrettelæggelsen af arbejdet med kursisternes udtryksfærdigheder indgår der undervejs mindst ét forløb med særligt fokus på kursisternes udtryksfærdigheder. Forløbet organiseres, så arbejdet med skriftlighed, mundtlighed og det multimodale indgår som en integreret del af undervisningen. Kursisterne skal præsenteres for grundlæggende begreber og metoder af betydning for udarbejdelsen af forskellige tekster.”

”Under lærerens vejledning samler den enkelte kursist løbende i undervisningen sine produkter i en undervisningsportfolio, som indeholder forskellige mundtlige, skriftlige og multimodale genrer, herunder redegørende, analyserende og diskuterende. Undervisningsportfolioen indgår i den løbende evaluering af kursistens faglige udvikling.”

”Prøveportfolio

Inden undervisningens afslutning afleverer kursisten en prøveportfolio, som består af tre produkter fra kursistens undervisningsportfolio. De tre produkter udvælges i samarbejde med læreren. Produkterne i prøveportfolioen skal dække det mundtlige, det skriftlige, det multimodale, det formidlende og det diskuterende.”

Arbejdsformer er en række pædagogiske variationer over måden, der arbejdes med det danskfaglige stof på. For at opfylde læreplanens krav om forskellige måder at møde tekster på og for at sikre kursisternes faglige og læringsmæssige kompetenceudvikling skal forskellige arbejdsformer repræsenteres, fordi de på hver deres måde understøtter forskellige tilgange til tekstanalyse og tekstproduktion.

Når der i læreplanen står, at *”Arbejdet med den undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse står centralt i faget skal give mulighed for den enkelte kursists egne fortolkningsperspektiver og klassesamtalen som rum for dialog og diskussion”*, lægges der op til, at undervisningen organiseres i en vekselvirkning mellem individuel faglig fordybelse og kollektive arbejdsformer for at understøtte kursistens individuelle faglige og dannelsesmæssige udviklingspotentiale både selvstændigt og i samarbejde med andre.

Væsentlige overvejelser i en fagdidaktisk sammenhæng er valget af arbejdsformer i sammenhæng med det faglige stof og kursisternes forudsætninger. Det er i denne sammenhæng vigtigt som en del af de fagdidaktiske refleksioner at tænke på progressionen i kursistens generelle læringskompetencer, når der vælges arbejdsformer.

3.2.1 Kursisternes udtryksfærdigheder

Arbejdet med kursisternes skriftlige og mundtlige udtryksfærdighed er tæt knyttet til det tekstanalytiske arbejde. Det betyder, at kursisterne producerer kortere eller længere tekster i timerne – enten i forlængelse af eller som led i fx præsentationen af et fagligt stof eller et analytisk arbejde. Det afgørende er, at kursisterne oplever fagets dimensioner som integrerede størrelser. I oplevelsen af, at der er klar sammenhæng mellem fx tekstanalyse, skriftlighed og mundtlighed, øges muligheden for, at kursisten omsætter sin danskfaglige viden i sine tekstproduktioner, ligesom muligheden, for at kursisten oplever skrivning som et åbende refleksionsværktøj i tekstanalytisk sammenhæng, øges. Det er vigtigt, at der både arbejdes med skrivning som målbar dokumentation af basale og studieforbereende færdigheder og som redskab for udforskning, udvikling og læring.

Valget af arbejdsformer er understøttende for oplevelsen af sammenhæng mellem fagets dimensioner – bl.a. kan kollaborative arbejdsformer generere ny viden for kursisterne, der på én gang udvider deres perspektiv på fx en tekstanalytisk problemstilling, og måden hvorpå man skriver eller taler om den. Kollaborative arbejdsformer lægger desuden op til, at både lærere og kursister giver feedback på det skriftlige eller mundtlige produkt undervejs i læringsprocessen.

3.2.2 Undervisningsportfolio

I undervisningsforløbet samler den enkelte kursist sine produktioner i en undervisningsportfolio. Formålet er at understøtte kursistens faglige udvikling. Portfolioen kan fx indeholde udkast, færdige produkter og egne kommentarer til produkterne. Den enkelte kursist er i løbende dialog med læreren om produkterne i undervisningsportfolioen og indgår i den løbende evaluering af kursistens faglige udvikling.

3.2.3 Prøveportfolio

Inden undervisningens afslutning udvælger kursisten i samarbejde med læreren, tre produkter fra kursistens undervisningsportfolio til kursistens prøveportfolio. De tre produkter skal tilsammen dække det mundtlige, det skriftlige, det multimodale, det formidlende og det diskuterende. Et produkt kan sagtens opfylde flere krav. Fx kan kursisten i undervisningen have udarbejdet et

blogindlæg om nyhedsformidling på sociale medier. Indlægget kan både indeholde billedmateriale og skreven tekst. Et sådant produkt vil således opfylde kravet om det skriftlige, det multimodale og det formidlende. Det mundtlige kan fx bestå af en video- eller lydoptagelse af et oplæg, et interview som kursisten har optaget eller lignende.

3.3 It

”Danskfaget bidrager til kursisternes digitale dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med digitale analyseobjekter og internettet som vidensressource og digitalt fællesskab. Det receptive og produktive arbejde med tekster i digitale fællesskaber lærer kursisterne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder. Gennem udarbejdelsen af skriftlige, mundtlige og multimodale produktioner med fokus dels på faglig formidling dels som en del af kreative og innovative løsninger lærer kursisterne at anvende it i faglige sammenhænge. Kursisternes arbejde med at udvikle og reflektere over egen digitale identitet fremmer mulighederne for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret dansk samfund.”

Arbejdet med kursisternes digitale dannelse har både en almindannende og studieforberevende funktion og omfatter den produktive og receptive dimension af faget. Kursisternes kritisk-analytiske sans udvikles dels i arbejdet med internettet som vidensressource, dels med fokus på internettet som rum for offentlig debat i et demokratisk og globalt orienteret samfund.

Kursisternes almene dannelse styrkes i danskfagets arbejde med kursisternes digitale identitet. Ved at reflektere over deres egen digitale identitet, fx med konkrete eksempler fra sociale medier, bevidstgøres kursisterne om muligheder og begrænsninger i digitale fællesskaber.

Den digitale dannelse understøtter fagets studieforberevende funktion gennem arbejdet med både at analysere og producere skriftlige, mundtlige og multimodale digitale tekster blandt andet med fokus på digitale teksters muligheder og begrænsninger. Arbejdet har fokus på at anvende it i faglige sammenhænge både i forbindelse med faglig formidling og som en del af arbejdet med kreative og innovative løsninger.

Kursisternes digitale dannelse skal fremme deres muligheder for at deltage som medborgere i samfundet og forstå vigtigheden af at være bevidste og reflekterede deltagere i digitale fællesskaber.

3.4 Samspil med andre fag

”Ved tilrettelæggelsen af dansk C inddrages kursisternes viden og kompetencer fra andre fag, som kursisterne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almindannende sider.”

4 Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Evaluering gennemføres undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og kursist viden om kursistens faglige udvikling og videre fokus. I arbejdet med kursistens udtryksfærdigheder anvendes en række evalueringsformer, herunder:

- skriftlig vejledning med portfolio
- processkrivning
- respons på mundtlige oplæg.”

Kursisternes faglige udvikling og standpunkt evalueres løbende. Evalueringen omfatter fagets mundtlige, skriftlige og multimodale udtryksfærdigheder og fokuserer på receptive såvel som produktive kompetencer.

4.1.1 Mundtlige udtryksfærdigheder

Evalueringen af de mundtlige udtryksfærdigheder beror dels på en vurdering af kursistens deltagelse i holdets forskellige former for mundtlige aktiviteter, herunder diskussioner og gruppearbejde, dels på kursisten evne til at formulere sig sammenhængende og nuanceret om en tekst, en problemstilling eller et danskfagligt emne i mundtlige oplæg. Kursisternes bevidsthed om, hvad der kendetegner gode mundtlige præsentationer, kan kombineres med arbejdet med retorisk analyse i det sproglige perspektiv, således at kursisten både analyserer og vurderer andres og udarbejder egne mundtlige præstationer. Kursisterne kan fx optage egne mundtlige præstationer i lyd eller billede for derefter at modtage kursist- eller lærerfeedback.

4.1.2 Skriftlige udtryksfærdigheder

Evalueringen af kursisten skriftlige kompetencer tager udgangspunkt i større og mindre skriveøvelser i undervisningen og eventuelt i mindre skriftlige afleveringer. Udgangspunktet for kursisternes skriftlige kompetencer er de faglige mål. Kursisterne skal skrive i mange forskellige genrer og former undervejs i forløbet, således at både udviklingen af kursistens personlige stemme såvel som deres evner til at formidle i et sagligt sprog og en faglig diskurs indgår i evalueringsgrundlaget.

4.1.3 Elektronisk portfolio

For at sikre en kontinuitet og progression i arbejdet med kursistens udtryksfærdigheder skal hver kursist have en undervisningsportfolio, som indeholder kursistens produkter, herunder udkast, lærer-/kursistfeedback og færdige besvarelser. Portfolioevalueringen lægger op til fokus på arbejdsprocessen og på udviklingen af kursistens udtryksfærdigheder. Kursisten nedskriver i sin portfolio egne refleksioner over produkterne, således at den udgør et hjælperedskab til kursisten i læringsprocessen. Samtidig er den et grundlag for samtaler mellem kursist og lærer om, hvor kursisten har brug for ekstra stilladsering for at forbedre sig.

Den løbende evaluering indebærer bl.a. lærer- og kursistfeedback på udkast og særlige fokuspunkter for den enkelte kursists udvikling af egne udtryksfærdigheder.

4.2 Prøveform

"Der afholdes en individuel, mundtlig prøve. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid."

"Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal i al væsentlighed tilsammen dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof."

"Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold. Prøvematerialet består af:

Et produkt fra kursistens prøveportfolio, udvalgt i samarbejde mellem kursisten og læreren inden undervisningens afslutning. Til prøven udformer læreren to-tre spørgsmål om produktets udformning fx modtager, genre eller sprog."

"En opgave med tilknytning til et forløb i undervisningen, der består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Det ukendte materiale har et omfang på højst tre normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller højst fem minutters afspillet tekst."

"Prøvematerialet vælges af eksaminator og sendes til censor forud for prøvens afholdelse, herunder kursistens prøveportfolio."

"Ved prøvens begyndelse trækker eksaminanden en opgave og får udleveret produktet fra prøveportfolien."

"Prøven består af to dele:

1) En opgavedel, hvor der samtales om den trukne opgave. På grundlag af eksaminandens mundtlige oplæg på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om opgaven.

2) En portfoliodel, hvor eksaminanden på baggrund af de tilknyttede spørgsmål indgår i dialog om produktet. På grundlag af eksaminandens overvejelser om produktet på ca. tre minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om eksaminandens produkt med inddragelse af andet arbejde fra eksaminandens prøveportfolio.

Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem de to dele."

4.2.1 Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Prøvematerialet består af to dele: en opgavedel og en portfoliodel.

4.2.2 Opgavedel

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Det betyder, at der som minimum skal stilles seks forskellige opgaver. Opgaverne fordeles skønsmæssigt ligeligt over litterære, sproglige og mediemæssige perspektiver. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaven har udgangspunkt i et undervisningsforløb samt enten et litterært, sprogligt eller mediemæssigt perspektiv eventuelt med inddragelse af et andet perspektiv. Det betyder, at det skal være tydeligt, hvilket forløb det forventes, at kursisten tager udgangspunkt i. Endvidere skal det fremgå, hvilket af de tre perspektiver kursisten først og fremmest skal arbejde med, men der er samtidig mulighed for, at læreren også kan skrive et andet perspektiv på. Det vil fx være muligt at stille en opgave, der både har et sprogligt og litterært perspektiv. Det skal dog stadig være tydeligt, hvilke af de to perspektiver kursisten primært skal arbejde med, fx ved at det er fremhævet eller blot står først.

Første del af prøven tager udgangspunkt i et produkt fra kursistens prøveportfolio, udvalgt i samarbejde mellem kursisten og læreren inden undervisningens afslutning. Til prøven udformer læreren to-tre spørgsmål om produktets udformning fx modtager, genre eller sprog.

Anden del af prøven udgøres af en opgave bestående af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Instrukserne kan formuleres som konkrete spørgsmål eller som mere overordnede anvisninger. Det må ikke være så specifikke instrukser, at selvstændigheden tages fra kursisten.

Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale. Det betyder, at den ukendte tekst skal gøres til genstand for analyse og fortolkning/vurdering. Det er ikke en mulighed, at eksaminanden opfordres til at analysere og fortolke en kendt tekst, mens der efterfølgende blot perspektiveres til den ukendte. For at markere, at den ukendte tekst er central, kan man vælge én af følgende varianter, hvis kendte tekster indgår i spørgsmålet:

- Den ukendte tekst bruges i analysen, mens der perspektiveres til den kendte tekst
- Der bedes om en sammenlignende analyse af kendt og ukendt tekst, men med hovedvægten på den ukendte.

4.3 Bedømmelseskriterier

“Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.”

Ved opgavedelen lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- *mundtlig fremstilling*
- *at besvare den stillede opgave*
- *relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.*

Ved portfoliodelen lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- *at reflektere over og indgå i dialog om produktet*
- *relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.*

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.”

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Derudover lægges vægt på følgende:

4.3.1 Opgavedel

- **mundtlig fremstilling:** at formulere sig klart, varieret, flydende og forståeligt samt kunne lytte og indgå i en faglig samtale
- **at besvare den stillede opgave:** besvare opgaven fyldestgørende, men ikke udtømmende,
- **relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode:** relevant viden om det emne, den valgte opgave omhandler, anvendelse af relevant metode; med formuleringen *“anvendelse af relevant metode”* sigtes der først og fremmest til, at kursisten lægger en klar vinkel på sin analyse og systematisk og målrettet forfølger denne vinkel.

4.3.2 Portfoliodel

- **at reflektere over og indgå i dialog om produktet:** dels på baggrund af lærerens skriftligt formulerede spørgsmål at kunne reflektere over produktet. Dels at

kunne indgå i dialog om og reflektere over produktets udformning.

- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode: relevant viden til at kunne besvare de spørgsmål læreren har formuleret til produktet fx om påstand og belæg, modtagerrettethed eller lignende.

4.3.3 Oversigt over karakterskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

4.3.4 Vejledende karakterbeskrivelser ved den mundtlige prøve

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
12	Fremragende	<p>Det mundtlige oplæg fremstår velstruktureret og med progression og retorisk klarhed. Oplægget er sprogligt nuanceret og velformuleret. Eksaminanden indgår på fremragende måde i den faglige samtale.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave er udtømmende, vel-dokumenteret med ingen eller kun få uvæsentlige mangler.</p> <p>Der demonstreres en høj grad af metodebevidsthed, fremragende anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og danskfaglige færdigheder, sikker brug af et danskfagligt begrebsapparat samt stor sikkerhed i at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte.</p>
10	Fortrinligt	

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
7	Godt	<p>Det mundtlige oplæg er sammenhængende og tilfredsstillende formidlet. Oplægget er sprogligt velfungerende, og eksaminanden indgår på tilfredsstillende måde i den faglige samtale.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave har flere mangler og savner i nogen grad dokumentation.</p> <p>Der demonstreres metodisk bevidsthed, god anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og danskfaglige færdigheder, god brug af et danskfagligt begrebsapparat samt evne til at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte.</p>
4	Nogenlunde	
02	Tilstrækkeligt	<p>Det mundtlige oplæg er ustruktureret og usikkert formidlet. Formidlingen fungerer, men er præget af mangel på sproglig sammenhæng, og eksaminanden indgår usikkert i den faglige samtale.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave er meget mangelfuld, men dog tilstrækkelig.</p> <p>Der demonstreres usikkerhed i anvendelsen af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og metode samt af et danskfagligt begrebsapparat.</p>
00	Utilstrækkeligt	
-3	Ringe	

STYRELSEN FOR

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

STYRELSEN FOR